DE NOLLEN
R.W. VAN DE WINT

LESBRIEF

'Buitengewone Bouwsels '

Architectuurworkshop VO

VOORBEREIDING WORKSHOP

Waar is de workshop?

De workshops van de Nollen vinden deels plaats in de ontvangstruimte op het terrein van De Nollen (zie plattegrond) en deels buiten op het terrein:
Project De Nollen
Burg. Ritmeesterweg 10
101780 HB
Den Helder
(nabij NS-halte Station Den Helder Zuid)

U kunt uw auto/ fiets/ bus parkeren op de parkeerplaats bij station Zuid. Verzamelen bij de hoofdingang (grote hoge stalen hek.) U wordt daar opgehaald door de docent. U hoeft geen toegang te betalen. Dit wordt per factuur afgehandeld.

Hoe plan ik de workshop?

De workshops vinden plaats op verschillende data in overleg met de school. Alle scholen in de regio worden hiervan van te voren op de hoogte gebracht via de Cultuurwijzer van Triade. Na opgave/ reservering wordt u zo spoedig mogelijk benaderd over datum en tijd. U ontvangt hierover een bevestigingsmail.

Hoe lang duurt de workshop?

De workshop duurt 2 uur. De leerlingen besteden max. 30 min aan een rondleiding, gaan daarna aan de slag met de hun eigen kunstwerk. Voor de heen- en terugreis moet u extra tijd inplannen.

Wat kost de workshop?

De workshop kost 15,00 euro per leerling voor V.O. Begeleiders zijn gratis.

Wat moet de school regelen?

- Vervoer naar De Nollen
- Dat leerlingen op de hoogte zijn van de regels

Huisregels De Nollen

- Het is vanzelfsprekend dat er geen verstoringen of vernielingen plaatsvinden
- Geen vuil wordt achtergelaten op het terrein
- Er mag niet aan de binnenschilderingen worden gezeten. Wel aan de beelden buiten op het terrein
- Er mogen alleen foto's worden gemaakt voor persoonlijk gebruik
- Toiletten zijn in de bunker van het KunstLab te vinden
- Het is niet de bedoeling is dat de leerlingen door het ruige terrein lopen. Dus: Op het laag gemaaide deel blijven en op de zandpaden

Van maart t/m oktober is de teek actief. Na afloop van de workshop is het niet verkeerd om even te inspecteren of de leerlingen misschien ongewenste gasten (teken) hebben meegenomen tijdens hun verblijf op de Nollen.

Is er extra begeleiding nodig?
Per 15 leerlingen vragen wij een begeleider mee. Toegang voor begeleiders is gratis.

Wat kan de leerkracht van te voren met de leerlingen bespreken?
Het is belangrijk dat de leerlingen van te voren weten wat De Nollen is. Als introductie op de workshop en het bezoek aan De Nollen kan er een filmpje over De Nollen worden getoond. https://www.youtube.com/watch?v=a6K4LtCMgw4.

In deze lesbrief vindt u algemene informatie over de kunstenaar Ruud van de Wint, De Nollen en informatie over de workshop. U kunt hier al vast aandacht aan besteden.

RUUD VAN DE WINT

is misschien wel een van de bekendste kunstenaars in Nederland. Via de televisie en vele andere media zijn diens immense schilderijen voor de Tweede Kamer vrijwel dagelijks in iedere huiskamer van Nederland te zien. Ook zijn vele sculpturen in het Nederlandse landschap zijn voor velen een vertrouwd gezicht.

Het werk van Ruud van de Wint is in vooraanstaande kunstcollecties opgenomen, zoals het Kröller-Müller Museum in Otterloo en het Stedelijk Museum Amsterdam.

Begin jaren tachtig trok Van de Wint zich terug uit de Europese kunstwereld om zijn droom te realiseren: een eigen natuurgebied waar hij volop kon experimenteren met schilderijen, sculpturen en architectuur. Met ziel en zaligheid werkte hij 25 jaar lang aan zijn totaalkunstwerk De Nollen.

DE NOLLEN

De Nollen is in zijn totaliteit een kunstwerk. De stalen bouwsels, de bunkers, de schilderingen, het landschap, de paarden en pony's, ze vormen samen een geheel. Maar dit geheel is geen statisch object.
Het is een kunstwerk in wording zoals een schilderij in een atelier. Het creëren van dit kunstwerk viel samen met het leven van de maker. Ruud van de Wint woonde en leefde op De Nollen, kende elke plek, ieder heuveltje, en werkte er dagelijks aan het landschap en de kunstwerken.

De Nollen was voor hem een vorm van leven. Het maaien van de paden, het snoeien van de bomen of het repareren van het hek zijn even belangrijk als het maken van een sculptuur of een schilderij, omdat het allemaal onderdeel is van het Nollenproject en daarmee van het kunstenaarschap van Van de Wint.

Hij gaf ermee aan dat voor hem het kunstenaarschap niet ophoudt na de realisering van een sculptuur of een schilderij, maar dat het een manier van leven en denken is. Hij laat daarmee zien wat voor hem waarde of betekenis had.

Hieronder een introductiefilmpje over De Nollen.
https://www.youtube.com/watch?v=a6K4LtCMgw4

PRAKTISCHE INFO

BUITENGEWONE BOUWSELS

Wat is het?
Leerlingen gaan actief aan de slag met het maken van een maquette voor een eigen ruimtelijk ontwerp op De Nollen. Ze ontwerpen een nieuwe ruimte voor een schilderij van van De Wint. Welke vorm heeft die ruimte en hoe valt het licht? Wat is de route naar binnen? En wat gebeurt er in de ruimte tussen de bouwwerken?
De workshop volgt een ontwerp cyclus bestaande uit: onderzoek, ideeën verzinnen, vormstudie, definitief ontwerp maken en presenteren.

- **Duur: 2,5 uur**
- **Max: 24 leerlingen**
- **Data: in overleg met school**
- **Doelgroep: vmbo, havo en vwo (onder- en bovenbouw)**

De workshop wordt gegeven door een kunstvak docent en assistent. Daarnaast verwachten wij vanuit de school een begeleider per 15 leerlingen.

De leerdoelen
- ruimtelijk ontwerpen
- ideeën onderzoeken
- verbeelden van ruimtelijke beleving
- relatie tussen verschillende kunstvormen
- afmeten en aftekenen
- rillen en snijden in karton

Het lesmateriaal
- zandbak 25x25cm
- gelaserd bouwpakket trappen en wanden
- schaalfiguren 1:50 en 1:100
- landschapselementen
- maquettekarton
- maquette materiaal (rietjes, houtjes, touw, etc.)

SCHILDERKUNST & ARCHITECTUUR

Rond 1980 maakte Ruud van de Wint de bewuste stap zich terug te trekken uit de kunstwereld. Dat had alles te maken met zijn grensverleggende ambities, waarvoor binnen de gevestigde kaders van de musea geen ruimte was. Hij had een specifiek doel voor het schilderij in gedachten: een waarbij het schilderij een verlengde van de ruimte kon worden, waar de ruimte ondergeschikt werd aan het doek. Op De Nollen ontpopt Van de Wint zich tot maker van een hedendaags totaalkunstwerk waarin niet de architectuur maar de schilderkunst de dienst uitmaakt. Hij wilde zijn schilderijen het bouwsel laten bepalen en het bouwsel een sculpturaal omhulsel van zijn schilderijen laten zijn.

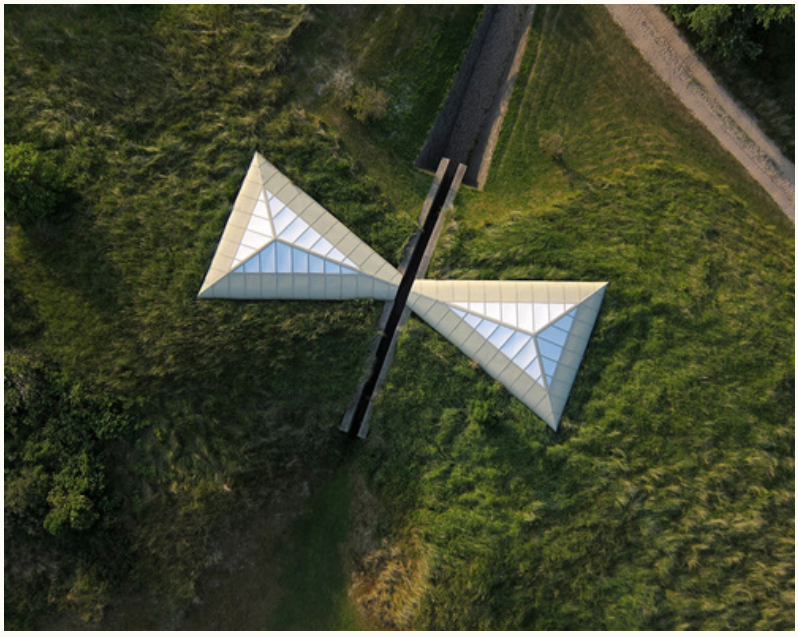
Sculptuur & Architectuur
Het Nollenproject is ontstaan vanuit schilderkunstige visie van het landschap als drager van kunstwerken. Hij brengt een oud gegeven uit de traditie van de schilderkunst tot uitvoering, waarbij hij het gebied als sculptuur benadert.

Van de Wint begon met het opschonen van het terrein. Daarna volgden landschappelijke ingrepen zoals het creëren van vennen en waterpartijen, het modelleren met zand, het planten van bomen en struiken.

Daarnaast markeert Van de Wint enkele plekken met sculpturen en sculptuurbouwsels. Hij vindt dat het bouwen geen bouwkundige activiteit mag worden, maar een sculpturale handeling moet blijven. Hij maakt de drager ondergeschikt aan het schilderij want deze is niet afhankelijk van de architectuur.

Andere kunstenaars die Van de Wint voorgingen...
Claude Monet wilde ook een speciaal gebouw voor zijn schilderijen. Hij ontwierp twee hele kamers - rond als cirkels - waar je tussen zijn reusachtige waterlelieschilderijen kon staan. Je voelt je dan alsof je echt bij een vijver staat!

Mark Rothko maakte zelfs een hele kapel in Texas. Daar hangen zijn schilderijen in een ruimte met heel bijzonder licht dat van boven naar beneden schijnt. Je voelt je er heel stil en rustig, bijna heilig.

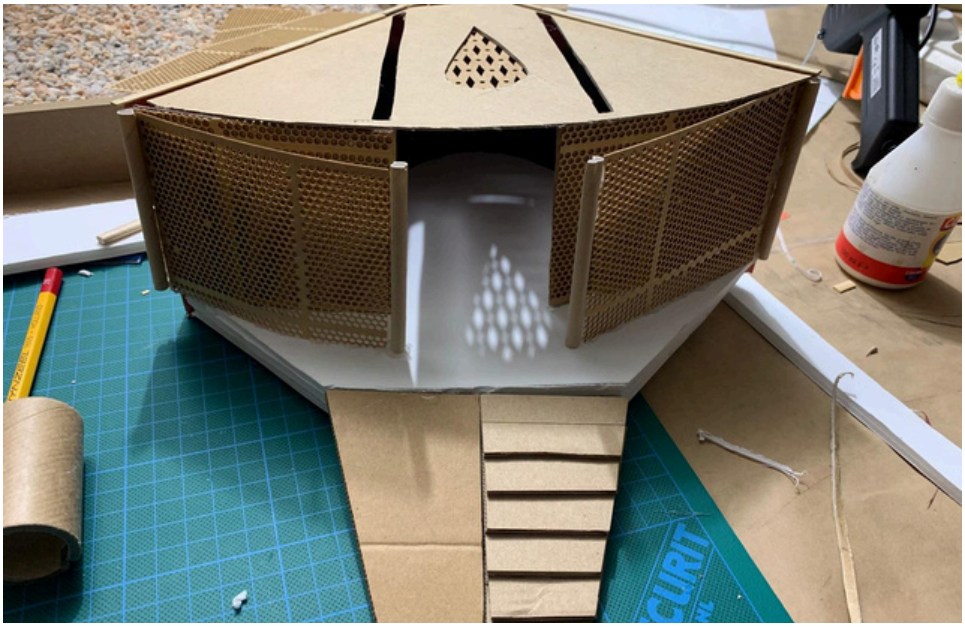
DE OPDRACHT

Hoe maak je ruimte voor kunst? Op schaal ontwerpen de leerlingen het antwoord op deze vraag. Voor het maken van deze kleine kunst bouwsels gebruiken ze ruimtelijke elementen zoals trappen, schijven en patronen. De trap vormt de start van het ontwerpproces. Deze krijgen de leerling als bouwpakket en als maakvaardigheden oefening voor het maquette maken.

We leren de leerlingen op nette en gemakkelijke wijze snijden en verlijmen zodat deze vaardigheden geen drempel zijn tijdens het ontwerpen.

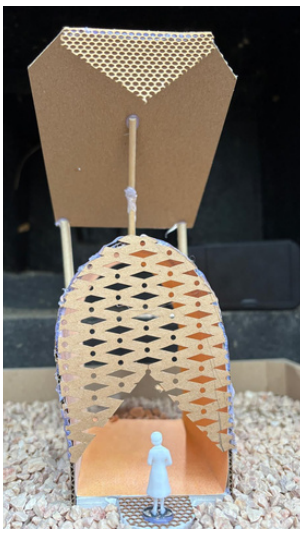
Na deze oefening kiezen de leerlingen een van de kunstwerken van Ruud van de Wint en krijgen ze een ruime hoeveelheid maquette materiaal ter beschikking om hun ontwerp mee te verbeelden. Ze gaan in samenwerking ontwerpend en onderzoekend aan de slag naar een ruimtelijk ontwerp wat volgens hen past bij het gekozen kunstwerk. Daarvoor denken ze naar over aspecten van architectuur zoals route, schaal, lichtinval, compositie, interactie en beleving.

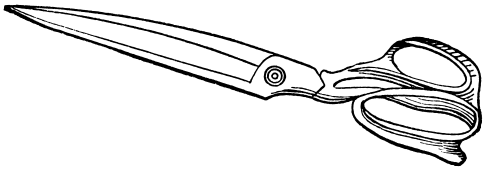

WORKSHOP

OPDRACHT 1: MAQUETTE MAKEN

STAP 01 | Introductie
Uitleg over het werk van Ruud van de Wint: het Nollenproject als totaalkunstwerk waarin schilderkunst leidend is, niet architectuur. Toelichting op de opdracht: leerlingen gaan een sculptuurbouwsel ontwerpen dat een drager wordt voor een schilderij.

STAP 02 | Schilderijen kiezen
Maakinstructie: gekozen schilderwerk(en) lijmen en bijsnijden, rillen met geodriehoek.

STAP 03| Vorm kiezen & tekenen
Per groepje 1 vorm kiezen of samen de ideeën verwerken in een ontwerp.
Wanden proberen te maken en plaatsen in het zand van het landschap.
Wanden op lengte en in hoogte bijsnijden/afschuinen en eventueel vouwen/krommen.

Materiaal: kale en voorgerilde wanden (38x10cm, 24x10cm en 10x10cm).

STAP 04 | Varianten oefening
Elke leerling verzint individueel 2 vormen voor het gebouw (schaal 1:100), met entree en uitgang via trappen.
Bedenk: Hoe kan de vorm van het gebouw het schilderij het beste presenteren?

STAP 05 |Maquette maken
Het dak maken/verbeelden. Gaten ponsen met holpijpjes en hamer. Patronen toevoegen aan buitenzijde. Het landschap vormgeven met zand en kunstwerken uit de materialenbak. Poppetjes en boompjes plaatsen. Laatste details aanbrengen.

STAP 06 | Trappen maken
Elke leerling maakt twee trappen (schaal 1:50) vanuit 1 uitdruksjabloon: 1 trap omhoog en 1 trap omlaag. Technieken: snijden en lijmen.

STAP 07 |Opruimen
Werkplek opruimen. Materialen terugleggen. Afval in prullenbak, restmateriaal in restbak.

STAP 08|Presentatie & reflectie
Groepjes presenteren hun maquettes aan de klas. Bespreking van ontwerpkeuzes en reflectie.
Vragenrondes:

- Waarom hebben jullie deze vorm gekozen?
- Hoe versterken gebouw en schilderij elkaar?
- Wat was de grootste uitdaging?

VERDIEPING

Als verdieping van de workshop kunnen leerlingen werken aan actuele vraagstukken voor De Nollen. Deze opdrachten combineren kunst, architectuur en maatschappelijke uitdagingen. Leerlingen ontwikkelen hierbij vaardigheden zoals creativiteit, kritisch denken, oplossingsgericht denkvermogen, samenwerken en communiceren.

Duurzaamheid & Energie

- Hoe minimaliseer je op een duurzame manier de kosten voor het energieverbruik op de Nollen?
- Op wat voor manier zou je elektrische fietsen kunnen opladen op de Nollen?
- Hoe zou je de klimaatsystemen die de schilderijen binnen in de projecten beschermen, kunnen voorzien van energie?
- Ontwerp een energieneutraal paviljoen dat functioneert als informatiecentrum en dat volledig draait op zonne- en windenergie, passend bij het duinlandschap.

Bezoekersbeleving & Informatievoorziening

- Hoe kunnen we bezoekers van informatie voorzien zonder dat er fysieke gidsen nodig zijn?
- Hoe kunnen we bezoekers over het terrein rondleiden zonder dat ze verdwalen of het natuurgebied beschadigen?
- Op wat voor manier kan je duiding geven aan de kunstenaar in het gebied?
- Op welke andere manieren naast wandelend, zou je de Nollen nog meer kunnen ervaren zonder het gebied te beschadigen?
- Bedenk een nachtbeleving waarbij het gebied na zonsondergang op een respectvolle manier verlicht wordt, zodat bezoekers de sculpturen in een ander licht ervaren zonder de fauna te verstoren.

Toegankelijkheid & Inclusie

- Hoe zou je een 14 hectare duingebied op een innovatieve manier toegankelijk kunnen maken voor gehandicapten en mindervaliden?
- Hoe creëer je een sfeer waar gezinnen met jongere kinderen ook worden uitgenodigd naar de Nollen? Bedenk speeltoestellen die passen in het landschap zonder de authenticiteit aan te tasten.
- Bedenk rustplekken en schuilpaviljoens die toegankelijk zijn voor iedereen en waar bezoekers kunnen uitrusten, schuilen en genieten van het uitzicht.

Faciliteiten & Infrastructuur

- Ontwerp gastenverblijven die passen in het landschap en waar bezoekers kunnen blijven logeren op de Nollen.
- Bedenk een passend entree, waar bezoekers van het museumgedeelte aan de overkant naar het natuurgebied op de Nollen kunnen komen.
- Ontwerp een circulair restaurant waarbij alle materialen hergebruikt zijn en waar alleen lokale, seizoensgebonden producten worden geserveerd, passend bij de filosofie van de Nollen.
- Bedenk een flexibel evenementenpaviljoen dat kan worden gebruikt voor workshops, lezingen en culturele evenementen, maar dat ook volledig kan verdwijnen in het landschap wanneer het niet in gebruik is.
- Creëer een artist-in-residence ruimte waar kunstenaars kunnen verblijven en werken, geinspireerd door het werk van Van de Wint en het unieke duinlandschap.

Werkwijze bij actuele vraagstukken

Wanneer u met actuele vraagstukken werkt:

1. Laat leerlingen in groepjes één vraagstuk kiezen dat hen aanspreekt.
2. Onderzoeksfase: leerlingen verzamelen informatie over het vraagstuk en bestuderen voorbeelden.
3. Ideeënfase: brainstormen over mogelijke oplossingen, rekening houdend met de context van De Nollen.
4. Ontwerpfase: uitwerken van het beste idee in schetsen en een maquette.
5. Presentatiefase: pitch van het ontwerp aan de klas, inclusief onderbouwing van keuzes.

VOOR OP SCHOOL

REFLECTIE OPDRACHT

Eigen ervaringen en gevoelens verwoorden:
Wat vond je van de workshop?

Wat vond je leuk / niet leuk /spannend, interessant, ...?

Kun je een voorbeeld geven waar dat door kwam?

Of welk stuk/onderdeel je leuk/niet leuk etc.vindt.

Persoonlijke leervragen bedenken:
Wat heb je geleerd vandaag?

Wat zou je nog meer willen leren?

Aangeven wat anders beter kan in het werkproces / in relatie met leervragen:
Als je terugkijkt, zou je het dan weer hetzelfde aanpakken of toch anders?

VOOR OP SCHOOL

REFLECTIE OPDRACHT

Eigen ideeën en die van anderen
Je hoorde vandaag meningen / ideeën van andere leerlingen.

Hoe vond je dat?

Heb je iets aan een mening / idee van een ander?

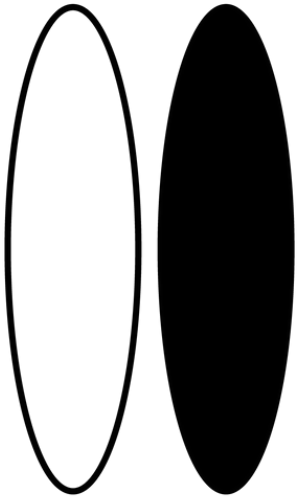
Als je een tip krijgt, gebruik je die dan?

Vraag jij wel eens om een mening / idee van een ander?

Verwoorden wat de betekenis is van kunst en erfgoed:
Begrijp je na deze workshop waarom Ruud van de Wint zijn kunst zo heeft gemaakt?

Kijk je daar nu anders tegenaan dan eerst?

Denk je dat het belangrijk is dat mensen snappen waarom en/ of hoe kunstenaars hun werk maken / maakten?

DE NOLLEN
R.W. VAN DE WINT

Project De Nollen
Professor van Tillweg 2c
1784 PA Den Helder
www.projectdenollen.nl